

Nr 15.

Ankom till riksdagens kansli den 14 april 1944 kl. 12 m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av § 90 regeringsformen.

Uti de likalydande, till konstitutionsutskottet hänvisade motionerna nr 109 i första kammaren av herr *Petersson, Knut, m. fl.*, och nr 352 i andra kammaren av herr *von Friesen m. fl.* hemställes, att riksdagen såsom vilande för vidare grundlagsenlig behandling måtte antaga förslag till sådan ändrad lydelse av § 90 regeringsformen, att paragrafen bringas i bättre överensstämmelse med parlamentarisk sed och med rimliga krav på överläggningensfrihet, samt att konstitutionsutskottet måtte utarbeta härför erforderlig grundlagstext.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionerna.

Enligt § 90 regeringsformen får under riksdagens, dess kamrars eller utskotts överläggningar och prövning icke uti något annat fall eller på något annat sätt, än grundlagarna bokstavligen föreskriva, komma frågor om ämbets- och tjänstemäns till- och avsättande, regerings- och domaremaktens beslut, resolutioner och utslag, enskilda medborgares och korporationers förhållanden, eller verkställigheten av någon lag, författning eller inrättning.

Denna paragraf saknar motsvarighet i äldre rätt. Då en bestämmelse i ämnet infördes i 1809 års regeringsform bör detta förhållande ses mot bakgrunden av erfarenheterna från frihetstiden med dess regerande ständer. Konstitutionsutskottet framhöll också i sitt grundlagsmemorial år 1809 i samband med redogörelsen för § 89 under tydlig hänsyftning på § 90, att utskottet noga sökt förekomma den lagstiftande maktens isteg i den styrandes verkställighetsåtgärder.

Inom doktrinen råda delade meningar om tolkningen av § 90. Enligt en strängare åsikt gäller det i paragrafen meddelade förbudet icke blott beslut utan även diskussionsinlägg angående det eller det konkreta fallet, den eller den tjänstetillsättningen etc. Från andra håll har hävdats att paragrafen förbjuder endast beslut och diskussion i och för beslut; uttrycket »överläggningar och prövning» bör enligt denna mening tolkas odelat; en överläggning som ej avser beslut om överläggningens föremål skulle alltså ej anses förbjuden i § 90.

Inom den statsvetenskapliga litteraturen har i fråga om tillämpningen av § 90 framhållits (Sveriges riksdag, XV, s. 490), att paragrafen praktiskt taget icke i någon större utsträckning hämmat interpellationsrätten.

Frågan om ändrad avfattning av § 90 har vid några tillfällen varit uppe till behandling. I motioner vid 1917 och 1920 års riksdagar (II: 435 resp. II: 145) föreslogs sålunda, att uttrycket »överläggningar och prövning» i paragrafen skulle utbytas mot ordet »beslut». Konstitutionsutskottet (utl. nr 32 resp. nr 29) avstyrkte vid båda tillfällena motionerna, som också avslogos av riksdagen. År 1917 anförde utskottet härvid, att förevarande grundlagsstadgande till sin innebörd hade varit åtskilligt omstritt. Den rigorösare tolkning, som i § 90 regeringsformen sett ett förbud mot varje omnämmande vid riksdagens överläggningar av i paragrafen omförmälda ämnen, torde emellertid vara övergiven, och så som ifrågavarande grundlagsbestämelse i praxis tillämpades, syntes icke lägga några obehöriga band på riksdagens överläggningar. Vid sådant förhållande vore en ändring i föreslagen riktning icke av behovet påkallad. År 1920 hänvisade utskottet till detta uttalande.

Utskottet. Den föreliggande motionen syftar till en sådan revision av § 90 regeringsformen, som enligt motionärernas åsikt skulle bringa stadgandet i bättre överensstämmelse med parlamentarisk sed och med rimliga krav på överläggningsfrihet. Motionärerna ha emellertid icke påvisat något praktiskt behov för en ändring av förevarande grundlagsbud. Med den tillämpning § 90 i praxis fått utgör den enligt utskottets mening ej heller något hinder för en inom tillbörliga gränser hållen överläggningsfrihet inom riksdagen. Utskottet hemställer därför,

att förevarande motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 14 april 1944.

På konstitutionsutskottets vägnar:

JONES ERIK ANDERSSON.

Närvarande: herrar Jones Erik Andersson, Sandegård, Herlitz, Källman, Karl August Johanson, Sandström, Björck, Anders Andersson, John Sandberg, Albert Andersson, Thorell, Gardell, Nilsson i Göteborg, Nolin, Hällgren, Fält, Norén, Spångberg, Jonsson i Haverö och von Friesen*.*

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herr *von Friesen*.